

***UNIVERSITETINIO UGDYMO
IŠŠŪKIAI KŪRYBOS EKONOMIKOJE***

Leonidas Sakalauskas

Vilniaus universiteto

Matematikos ir informatikos institutas

Ateitis priklauso kūrybos ekonomikai

Sparti technologijų raida lemia dabartinius ekonominio ir socialinio gyvenimo pokyčius.

Pasaulio ekonomistai ir sociologai vis dažniau kalba apie kūrybos ekonomiką (*creative economy*) ir kūrybingą visuomenės klasę (*creative class*).

Kūrybingumas bei išskirtinumas – gebėjimas kurti naujoves, - tampa pagrindiniu konkurenciniu pranašumu, o kūrybingoji visuomenės klasė daro stipriausią poveikį ekonomikai bet kuriuo jos raidos momentu.

Ateitis priklauso kūrybos ekonomikai

Ekonomiškai stipriausių šalių vadovai vienu iš savo šalių raidos strateginių tikslų vadina kūrybingosios klasės stiprinimą ir gausinimą, nes investicijos, t.y. finansinis kapitalas, šiame technologijų amžiuje be intelektualio kapitalo, yra niekas .

JAV prezidentas Barack Obama svarbesniuoju savo valdymo periodo laimėjimų įvardijo kūrybingosios visuomenės klasės sustiprėjimą šalyje, nes šiuo metu ši klasė apima daugiau nei 30 proc. šalies gyventojų.

Paskutinė naujiena – Markas Zuckerbergas, - prognozuojama, - taps sekančiu JAV prezidentu !

Kūrybiškumo ugdymas – svarbi socialinio kapitalo plėtojimo sąlyga

Kūrybos ekonomikos branduolį sudaro mokslininkai ir aukščiausio lygio inžinieriai bei išradėjai, apie kuriuos sukasi verslininkai, mokslo ir technologijų sferą aptarnaujantys specialistai, architektai, dizaineriai, aukštos kvalifikacijos gydytojai, pramogų industrijos atstovai, finansininkai (R. Florida, Toronto universitetas).

Į darbo rinką ateinančių darbuotojų prioritetais dabar tampa tobulėjimo galimybės ir efektyvūs socialiniai tinklai, o būstą, mašiną ar kitus anksčiau prioritetus lėmusius dalykus jie gali gauti pasinaudoję dalijimosi ekonomika, ir pan.

Kūrybiškumo ugdymas – svarbi socialinio kapitalo plėtojimo sąlyga

Kūrybos ekonomika tai kūrybinius išteklius naudojančių žiniomis grįstų ekonominių veiklų visuma, skatinanti ūkio augimą ir plėtrą, visuomenės ugdymą, socialinį įtrauktumą, kultūrinę įvairovę ir tvarią plėtrą

Kūrybos ekonomika gali plėtotis tik ten, kur yra palankios sąlygos intelektiniam kapitalui pritraukti:

- ten, kur yra technologinės bazės,
- daug aukštai išsilavinusių specialistų,
- geros savirealizacijos galimybės,
- ir, žinoma, geras uždarbis.

Kūrybiškumo ugdymas – svarbi socialinio kapitalo plėtojimo sąlyga

Net 33 proc. ketinančių iš Lietuvos emigruoti jaunuolių (nuo 18 iki 25 metų) pagrindine tokio savo sprendimo priežastimi nurodo galimybių savirealizacijai ir saviraiškai Lietuvoje nebuvimą.

Viena iš kūrybos ekonomikos plėtojimo sąlygų yra didelė žmonių su aukštuoju universitetiniu išsilavinimu visuomenėje dalis (pvz, Ruro pramoniniame regione Vokietijoje, pasižyminčiame bene aukščiausiu ekonominiu išsivystymu Europoje, daugiau kaip pusė suaugusių gyventojų yra su aukštuoju išsilavinimu).

Kūrybiškumo ugdymas – svarbi socialinio kapitalo plėtojimo sąlyga

Mūsų šalies ūkio vystymo strategija – neplėtoti didelių pramonės įmonių, o orientotis į aukštos kvalifikacijos darbuotojų reikalaujančias technologijas, gamybą, paslaugas.

Didžioji dalis Lietuvos BVP šiandien sukuriama paslaugų sektoriuje.

Tokiai ekonomikai reikia daugiau žmonių su aukštuoju išsilavinimu, o daugelyje darbo vietų būtinas universitetinis parengimas.

Universitetų vaidmuo kūrybos ekonomikoje

Skandinavijos šalyse praktikuojamas “trigubo sraigto”
,t.y. kooperacijos tarp

- verslo,
- universitetų ir tyrimo institutų,
- regionų savivaldos

modelio įgyvendinimas, kurio pagrindinis uždavinys
yra skatinti aukštojo mokslo atsakomybę už inovacijų
bei žmogiškų išteklių plėtrą.

Universitetų vaidmuo kūrybos ekonomikoje

Universitetui priklauso svarbus vaidmuo:

- šalies (regiono) ilgalaikių konkurencinių pranašumų vystymui
- verslo aplinkos, ypač inovatyvios aplinkos formavimui
- efektyviam žmogiškųjų išteklių ir inovacinio potencialo panaudojimui.

Universitetų vaidmuo kūrybos ekonomikoje

Sparčiai besikeičiant technologijoms, jau nebegalima nuspėti reikalingų kvalifikacijų, todėl svarbu nuolat keistis, mokytis bei sekti, kas vyksta pasaulyje, ir atitinkamai keisti mokymo procesus.

Universitetai turi užtikrinti nenutrūkstamą profesinį tobulėjimą. Universitetinis ugdymas turi padėti išlyginti netolygumus, padėti užpildyti spragas, teikiant atitinkamą edukologinę pagalbą.

Universitetų vaidmuo kūrybos ekonomikoje

Mokymas turi būti daugiadisciplininis, derinant kūrybiškumą, technologijas ir verslumą ir šalinant barjerus daugiadiscipliniškumui.

STEMM (clinical, science, technology, engineering & maths) dalykai yra ypač svarbūs ekonominei sėkmei ir jų derinimas su kūrybiškumu yra ypač svarbus sėkmingai ekonomikos plėtotei.

Mokslo iššūkiai kūrybos ekonomikoje

Keičiasi mokslų sąranga, nes mokslai pradeda orientuotis ne į studijų dalykus: fiziką, matematiką, lingvistiką ir pan., bet į sprendžiamas problemas (emigrantologija, valeologija, komentologija ir pan.).

Kūrybos ekonomikai plėtotis padeda *wikinomikos* (*wiki + ekonomika*) principai, kurių esminis bruožas yra tai, kad vartotojas tampa kartu ir kūrėju, betarpiškai dalyvaudamas kūrybos procese (*wikipedija*).

Mokslo iššūkliai kūrybos ekonomikoje

Beje, Lietuvai aktualiu problemiška orientuotu mokslu tampa strateginis valdymas politikoje ir ekonomikoje. Tai, kad svarbūs priimami, neapsvarčius ir neįvertinus galimų pragaištingų padarinių, tampa beveik taisykle:

“norėjome kaip geriau, o gavosi kaip visada”.

O kodėl nepasinaudoti gera užsienio patirtimi:
Scotland's Creative Economy: the Role of Universities (2010), ir kt. ?

Išvados

Mokslo ir studijų pertvarka turi būti siejami su šalies raidos vizija, kuria turėtų tapti kūrybos ekonomika ir kūrybinės klasės ugdymas, įvertinant reikalingą tam specialistų spektrą bei infrastruktūrą.

Daugelyje darbo vietų reikės kūrybingų žmonių su aukštuoju išsilavinimu, todėl reikalingas efektyvus trišalis bendradarbiavimas tarp verslo, universitetų ir valdžios institucijų.

Turi būti šalinami barjerai, trukdantys projektinei veiklai, paslaugų teikimui ir bendradarbiavimui su verslu.

Děkoju už dèmesj

